

# Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14177,Polska-Partia-Socjalistyczna.html>  
19.05.2024, 06:31

## Polska Partia Socjalistyczna

Polska Partia Socjalistyczna, została utworzona w 1987 przez kilka środowisk, głównie Grupy Politycznej [Robotnik](#) działającej w ramach MRKS, także Ruchu Społecznego Wolność-Sprawiedliwość-Niepodległość, KPN, przede wszystkim Niepodległościowej Grupy Polskich Socjalistów. Do inicjatywy próbowano przekonać znanych opozycjonistów o sympatiach lewicowych (m.in. Jacka Kuronia, Adama Michnika, Jana Strzeleckiego), ostatecznie przystąpili Jan Józef Lipski, Władysław Kunicki-Goldfinger i Józef Pinior. Nawiązywano do tradycji przedwojennej PPS, uznawano ciągłość z PPS emigracyjną.

Powołanie PPS w kraju nastąpiło 15 XI 1987, zebranie zostało szybko przerwane przez urzędnika Wydz. Administracyjno-Społecznego m.st. Warszawy i funkcjonariuszy SB. Tego samego dnia odbyła się 2. tura zebrania, przyjęto Deklarację Polityczną i wybrano Tymczasową Radę Naczelną. Ostateczny skład władz ustalono w czasie 3. tury 27 XI 1987: do Prezydium Rady Naczelnej weszli: J.J. Lipski (przewodniczący), W. Kunicki-Goldfinger, J. Pinior, Andrzej Malanowski (sekretarz), Piotr Ikonowicz, Andrzej Aleksander Kowalski i Marek Nowicki; w składzie Centralnego Komitetu Wykonawczego znaleźli się: Czesław Borowczyk, Zuzanna Dąbrowska, Grzegorz Ilka, Janusz Król, Aleksander Krystosiak, Agata Michałek, Cezary Miżejewski, Jacek Pawłowicz i Tadeusz Rachowski. Przyjęto Tymczasowe Zasady Statutowe, zgodnie z którymi podstawową strukturą terenową stawały się Okręgowe Komitety Robotnicze. Członkiem PPS mógł zostać każdy, kto akceptował Deklarację Polityczną i miał poręczenie 2 członków partii. Początkowo OKR-y utworzono w Krakowie, Poznaniu, Płocku, Szczecinie i we Wrocławiu, później w Warszawie. Rozwój struktur następował powoli, do czego przyczynił się rozłam w partii w 1. połowie 1988. Do pęknięcia doszło między J.J. Lipskim, W. Kunickim-Goldfingerem, A. Malanowskim a „młodymi” skupionymi

głównie wokół P. Ikonowicza i J. Pinióra.

„Młodzi” (od XII 1988 PPS – Rewolucja Demokratyczna) chcieli budować partię nowej lewicy. Ważnym dokumentem programowym tego środowiska był tekst "Rewolucja Demokratyczna" (22 X 1988), w którym akcentowano proces oddolnej samoorganizacji społeczeństwa, polegającej na odradzaniu ruchu związkowego i tworzeniu silnych samorządów. Zasady programowe sprecyzowano w tekście "Samorządna Alternatywa" (XII 1989), którego myślą przewodnią było rozwijanie struktur samorządowych obok tradycyjnej demokracji parlamentarnej. PPS-RD była przeciwna obradom Okrągłego Stołu i wezwała do bojkotu wyborów w VI 1989. Podejmowała różnego rodzaju działania: próby inicjowania strajków (np. w Domelu we Wrocławiu – V 1988, w KWK Czerwone Zagłębie w Sosnowcu – VIII 1988); manifestacje (np. wspólnie z Solidarnością Walczącą we Wrocławiu 11 XI 1988, 1 V 1989); głodówki w obronie represjonowanych (np. 12-21 IX 1988 we Wrocławiu, 25-31 XII 1988 w Warszawie – tu wywieszono nawet transparent na gmachu KC); demonstracje przed ambasadami (Czechosłowacji – sprawa represjonowanych obywateli CSRS; ChRL – po masakrze na pl. Tiananmen); I i II Kongres Opozycji Antyustrojowej.

PPS (odłam J.J. Lipskiego) przychylnie reagował na możliwość kompromisu z komunistami. Partia nie stanęła do wyborów w 1989, ale niektórzy członkowie startowali z list KO „S” (do Parlamentu dostali się: Kazimierz Błaszczak, J.J. Lipski, Henryk Michalak). Program (uchwalony w IV 1989) nie przedstawiał szczegółowej wizji przebudowy ustroju, opowiadano się za wolnym rynkiem z zapewnieniem obywatelom równych szans i bezpieczeństwa socjalnego. Koncentrowano się na dyskusjach i wydawano odezwy.

Obie frakcje wydawały druki zwarte i pisma (zazwyczaj kilka nr. o niskim nakładzie); najważniejszym był organ partii – „Robotnik” (po rozłamie obie partie wydawały własne edycje), w regionach wychodziły m.in. „Nasz Przegląd” (Wrocław), „Warszawianka” (Warszawa), „Robotnik Pomorza Zachodniego” (Szczecin), „Gazeta Jastrzębska” (Jastrzębie-Zdrój), „Robotnik Polski” (Kraków), „Robotnik Mazowiecki”

(Płock). Utrzymywano kontakt z zachodnimi partiami lewicowymi; odłam J.J. Lipskiego częściej kontaktował się z socjaldemokratami, jego przedstawiciele uczestniczyli w posiedzeniach Międzynarodówki Socjalistycznej; PPS-RD kontaktował się również z trockistami, udało się także powołać Biuro Informacyjne PPS w Londynie.

W II 1989 powstała kolejna struktura PPS: Porozumienie Prasowe PPS pod przewodnictwem G. Ilki, 27 V 1989 przekształcone w Tymczasowy Komitet Krajowy PPS. Był to krok na drodze do zjednoczenia partii; G. Ilka realizował zadanie wyznaczone przez emigrację zaniepokojoną długotrwałym rozbiem partii. TKK dążył do scalenia okręgów i kół PPS, które po rozłamie znalazły się w izolacji. Ponadto w 1. połowie 1990 ruszyły reformy Leszka Balcerowicza, w obliczu których konsolidacja sił lewicy wydawała się niezbędna. W VI 1990 rozpoczęto przygotowania do kongresu zjednoczeniowego, który odbył się 27-29 X 1990 w Warszawie. Oprócz PPS J.J. Lipskiego, PPS-RD, TKK PPS wzięli w nim udział socjaliści z emigracji (Centralny Komitet Zagraniczny PPS). Zebranie nazwano XXV Kongresem PPS (XXIV odbył się w 1937). W skład Prezydium RN weszli J.J. Lipski (przewodniczący), Adam Bobryk, Stanisław Wąsik (wiceprzewodniczący) i Władysław Dobrzański (sekretarz), na czele CKW stanął Włodzimierz Olejnik. Lidia Ciołkoszowa, ostatni żyjący członek przedwojennej RN, została dożywotnią honorową przewodniczącą PPS.

Władze od początku uznały partię za nielegalną (mimo że nie istniały przepisy zakazujące powoływania partii) i stosowały wobec niej represje administracyjne (we Wrocławiu był też przypadek wytoczenia procesu karnego). Na szczeblu centralnym założono SOR krypt. Karierowicze, podobne działania wszczęto przeciwko aktywniejszym strukturom terenowym, m.in. warszawskiej (SOR krypt. Kabaret), wrocławskiej (SOR krypt. Elipsa), poznańskiej (SOR krypt. Związek), krakowskiej (SOR krypt. Nowy) i szczecińskiej (SOR krypt. Faworyci).

*Kamil Dworaczek*

[Region Polska](#)

[Poprzedni Strona](#)  
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)